របាយការណ៍

សិក្ខាសាលាស្តីពីការបើកទូលាយ ទិន្នន័យឧស្សាហកម្មនិស្សារណកម្ម និង បរិស្ថាន ដើម្បីសេដ្ឋកិច្ចកាន់តែប្រសើរ

រៀបចំដោយ

អង្គការទិន្នន័យអំពីការអភិវឌ្ឍ
Open Development Cambodia

សហការជាមួយ

CIPA

សីហា ២០២២

អំពីសិក្ខាសាលា

សិក្ខាសាលាស្តីពីការបើកទូលាយទិន្នន័យឧស្សាហកម្មនិស្សារណកម្មនិងបរិស្ថាន ដើម្បីសេដ្ឋកិច្ចកាន់តែប្រសើរត្រូវបានរៀបចំឡើងនៅថ្ងៃទី១៧ ខែធ្នូ ឆ្នាំ២០២១ ស្ថិតនៅសណ្ឋាគារភ្នំពេញអេរ៉ា រាជធានីភ្នំពេញ ដែលមានអ្នកចូលរួមសរុបចំនួន ៤៦នាក់។ សិក្ខាសាលានេះមានគោលបំណងផ្សព្វផ្សាយអំពីការរីកចម្រើននៃឧស្សាហកម្មនិស្សារណកម្មនៅកម្ពុជា និងលើកកម្ពស់ការយល់ដឹងអំពីផលប៉ះពាល់វិជ្ជមាន និងអវិជ្ជមាននៃឧស្សាហកម្មនិស្សារណកម្ម ចំពោះសហគមន៍មូលដ្ឋាន និងជនជាតិដើមភាគតិចតាមរយៈទិន្នន័យបើកទូលាយ។

នៅក្នុងចំណោមអ្នកចូលរួមទាំងអស់មានដៃគូរអភិវឌ្ឍន៍ អង្គការជាតិនិងអន្តរជាតិ សហគមន៍មូលដ្ឋាន ជនជាតិដើមភាគតិច និងអ្នកសារព័ត៌មានដែលមានបទពិសោធន៍ក្នុងការគ្រប់គ្រងដីធ្លី សេដ្ឋកិច្ច និងហេតុប៉ះពាល់បរិស្ថាននៃឧស្សាហកម្មនិស្សារណកម្ម។

សិក្ខាសាលានេះត្រូវបានរៀបចំដោយអង្គការទិន្នន័យអំពីការអភិវឌ្ឍ (អូឌីស៊ី) ដោយសហការជាមួយអង្គការជនជាតិដើមភាគតិចកម្ពុជា សមាគមនារីជនជាតិដើមភាគតិចកម្ពុជា សម្ព័ន្ធជនជាតិដើមភាគតិចកម្ពុជា និងអង្គការពាក់ព័ន្ធមួយចំនួនទៀត ដោយមានការគាំទ្រពីមូលនិធិហេនរេចបូល។

គោលបំណងនៃសិក្ខាសាលា

ការពង្រីកវិស័យរ៉ែរួមបញ្ចូលទាំងការវិនិយោគធំៗនៅក្នុងប្រទេស ជំរុញ**ការវិនិយោគផ្ទាល់ពីបរទេស និងការអភិវឌ្ឍហេដ្ឋារចនាសម្ព័ន្ធជាច្រើន**។ លើសពីនេះ ការកើនឡើងនៃមូលនិធិសាធារណៈ ដែលបានមកពីការកើនឡើងវិស័យរ៉ែអាចនាំមកនូវការអភិវឌ្ឍសង្គម និងសេដ្ឋកិច្ចប្រកបដោយនិរន្តរភាពដល់ប្រជាជនកម្ពុជា។

ទោះយ៉ាងណាក៏ដោយ សកម្មភាពទាំងនេះក៏មានទំនោរទៅរកផលប៉ះពាល់សេដ្ឋកិច្ចសង្គម និងបរិស្ថានរបស់សហគមន៍មូលដ្ឋានដែលជាទូទៅខ្វះ ឬមានកម្រិតក្នុងការចូលទៅប្រើប្រាស់ទិន្នន័យបើកទូលាយទាក់ទងនឹងគុណវិបត្តិ និងភាពរអាក់រអួលបែបនេះ។

ដូច្នេះ សិក្ខាសាលាស្តីពី ការបើកទូលាយទិន្នន័យឧស្សាហកម្មនិស្សារណកម្មនិងបរិស្ថាន ដើម្បីសេដ្ឋកិច្ចកាន់តែប្រសើរ មានគោលបំណងសំខាន់ៗចំនួន ០៥ ដូចជា៖

១. លើកកម្ពស់ការយល់ដឹងអំពី**ស្ថានភាពបច្ចុប្បន្ននៃទិន្នន័យបើកទូលាយនៃឧស្សាហកម្មនិស្សារណកម្មនៅកម្ពុជា** និងដំណើរការនៃគម្រោងថ្មីៗ។

២. ពិភាក្សា និង**ចែករំលែកទិន្នន័យស្តីពីហេតុប៉ះពាល់វិជ្ជមាន និងអវិជ្ជមានសេដ្ឋកិច្ច** នៃសកម្មភាពទាញយករ៉ែលើសហគមន៍មូលដ្ឋាន និងក្រុមជនជាតិដើមភាគតិច។

៣. គាំទ្រ**សហគមន៍មូលដ្ឋាន និងក្រុមជនជាតិដើមភាគតិច**ក្នុងការស្វែងរកទិន្នន័យពាក់ព័ន្ធ ជាពិសេសរបាយការណ៍វាយតម្លៃហេតុប៉ះពាល់បរិស្ថាននិងសង្គមរបស់គម្រោងឧស្សាហកម្មនិស្សារណកម្មនៅកម្ពុជា។

៤. អំពាវនាវឱ្យមាន**ការសហការបន្ថែមរវាងភាគីពាក់ព័ន្ធ** រួមទាំងរដ្ឋាភិបាល អង្គការសង្គមស៊ីវិល និងវិស័យឯកជន ក្នុងការចែករំលែករបាយការណ៍វាយតម្លៃហេតុប៉ះពាល់បរិស្ថាន និងសង្គម។

៥. ធ្វើកំណត់ហេតុនិង**គោលការណ៍សង្ខេបនៃព្រឹត្តិការណ៍សំខាន់ៗ**សម្រាប់ការប្រើប្រាស់នាពេលអនាគត។

ទិដ្ឋភាពទូទៅ

ការរីកចម្រើននៃវិស័យរ៉ែ និងផលប៉ះពាល់របស់វា

វិស័យរ៉ែបានបង្កើតចំណូលមិនមែនសារពើពន្ធក្នុងប្រទេសកម្ពុជាចំនួន **២១លានដុល្លារ** ក្នុងឆ្នាំ២០១៩ ដែលបង្ហាញពីសក្តានុពលនៃវិស័យនេះសម្រាប់ចំណូលទាំងឯកជន និងសាធារណៈ។

ទោះយ៉ាងណាក៏ដោយ មានទិដ្ឋភាពជាច្រើនដូចជា**ច្បាប់និងតម្លាភាពទិន្នន័យ** ដែលត្រូវយកមកពិចារណាដើម្បីជៀសវាងអំពើពុករលួយ វិសមភាពសង្គម និងផលប៉ះពាល់បរិស្ថានហួសហេតុ។

ប្រភព: https://bit.ly/3AEjGRA

ក្នុងនាមជាឧស្សាហកម្មរីកចម្រើនយ៉ាងឆាប់រហ័ស **ការជីកយករ៉ែមានសក្តានុពលទាំងវិជ្ជមាន និងអវិជ្ជមាន**លើសង្គមសេដ្ឋកិច្ច និងបរិស្ថាន។ ផលប៉ះពាល់វិជ្ជមានដែលអាចកើតមានគឺ**ការអភិវឌ្ឍ និងអត្ថប្រយោជន៍ផ្នែកហិរញ្ញវត្ថុ** (ការបង្កើតទ្រព្យសម្បត្តិនិងការកើនឡើងនៃការវិនិយោគ) និង**អត្ថប្រយោជន៍សម្រាប់ប្រជាជនក្នុងតំបន់** (ការងារ ជំនាញ ហេដ្ឋារចនាសម្ព័ន្ធដែលប្រសើរឡើង ព្រមទាំងកម្មវិធីអប់រំ និងសង្គម)។ កម្ពុជានឹងមើលឃើញពីរបៀបដែលឧស្សាហកម្មរ៉ែអាចផ្តល់អត្ថប្រយោជន៍ដល់ប្រទេសខ្លួនបន្ទាប់ពីឆ្នាំ២០២៣ ព្រោះវានឹងបង្កើតមូលដ្ឋានគ្រឹះសេដ្ឋកិច្ចកាន់តែរឹងមាំ ឱកាសការងារកាន់តែច្រើន និងអាជីវកម្មកាន់តែច្រើន។

ទោះជាយ៉ាងណាក៏ដោយ ផលប៉ះពាល់អវិជ្ជមានដែលអាចកើតមានដោយសារការជីកយករ៉ែអាច**ប៉ះពាល់ដល់បរិស្ថាន** (ការបំពុលសារធាតុគីមី សំលេងរំខាន ធូលី ផ្សែង និងរំញ័រ កាកសំណល់ ការប្រើប្រាស់ទឹក ការកាប់ព្រៃឈើ និងការបំផ្លិចបំផ្លាញទីជម្រក) និង**លើមនុស្ស** (ពលកម្ម ផលប៉ះពាល់លើស្ត្រី ការទន្ទ្រានកាន់កាប់ដីធ្លី ការផ្លាស់ទីលំនៅ ការចូលប្រើប្រាស់ ជនជាតិដើមភាគតិច ការបាត់បង់ប្រាក់ចំណូល អំពើហិង្សានិងការគំរាមកំហែង ការបំបែកសហគមន៍ និងកង្វះតម្លាភាព)។

ថ្វីត្បិតតែកម្ពុជាមានការរីកចម្រើនផ្នែកឧស្សាហកម្មនិស្សារណកម្មក៏ដោយ រហូតមកដល់សព្វថ្ងៃនេះ**ប្រទេសកម្ពុជាបានដើរក្រោយប្រទេសជិតខាង** ដោយសារប្រទេសទាំងនេះមានគម្រោងទាញយករ៉ែទ្រង់ទ្រាយធំលើសលុប។ តាមពិតទៅ វាមិនទាន់ដល់ខែកញ្ញា ឆ្នាំ២០១៦ទេ ដែលអាជ្ញាប័ណ្ណជីកយករ៉ែមាសដំបូងត្រូវបានចេញឱ្យក្រុមហ៊ុនរុករករ៉ែដែលធ្វើការនៅខេត្តរតនគិរី។

នៅពេលថ្មីៗនេះ ឧស្សាហកម្មរ៉ែមាសដំបូងគេនៅកម្ពុជាត្រូវបានប្រកាស។ ក្រុមហ៊ុន Renaissance Minerals (Cambodia) Ltd. បានដាក់ដំណើរការជាផ្លូវការនូវ**គម្រោងរ៉ែមាសអូរខ្វារ** ដែលរំពឹងថានឹងផលិតមាសសុទ្ធចំនួន ០៣តោន ជាមធ្យមប្រចាំឆ្នាំសម្រាប់ ០៨ឆ្នាំដំបូងនៃការប្រតិបត្តិការ។[9]

ទាក់ទងនឹង**ច្បាប់**ស្តីពីវិស័យនេះ ឧស្សាហកម្មនិស្សារណកម្មភាគច្រើនលើកលែងតែប្រេង និងប្រេងឥន្ធនៈ ត្រូវបានគ្រប់គ្រងដោយ**ក្រសួងរ៉ែនិងថាមពល**។ នៅក្រោមរដ្ឋធម្មនុញ្ញ នៃព្រះរាជាណាចក្រកម្ពុជា ធនធានធម្មជាតិទាំងអស់គឺជាកម្មសិទ្ធិរបស់រដ្ឋ ដូច្នេះការរុករករ៉ែដោយគ្មានអាជ្ញាប័ណ្ណគឺជាអំពើខុសច្បាប់។ ក្រសួងរ៉ែ និងថាមពលទទួលខុសត្រូវក្នុងការផ្តល់**អាជ្ញាប័ណ្ណគ្រប់គ្រងនិងត្រួតពិនិត្យប្រតិបត្តិការរុករករ៉ែ** និងធានាថាបទប្បញ្ញត្តិនៃច្បាប់រុករកធនធានរ៉ែត្រូវបានគោរព។

ការផ្តល់អាជ្ញាប័ណ្ណត្រូវបានគ្របដណ្តប់ដោយច្បាប់ស្តីពីការគ្រប់គ្រង និងការរុករកធនធានរ៉ែ ឆ្នាំ២០០១ និងអនុក្រឹត្យស្តីពីការគ្រប់គ្រងការរុករករ៉ែ និងអាជ្ញាប័ណ្ណរ៉ែឧស្សាហកម្ម ឆ្នាំ២០១៦។ ទោះយ៉ាងណាក៏ដោយ វិស័យនេះនៅតែ**ជួបប្រទះនូវកង្វះខាតការអនុវត្តច្បាប់ ហើយតម្លាភាពនៅមានកម្រិត**ចំពោះសហគមន៍មូលដ្ឋាន និងប្រជាពលរដ្ឋទូទៅ។

នៅក្នុងន័យនេះ **ការវាយតម្លៃហេតុប៉ះពាល់បរិស្ថាន**ពិតជាមានសារៈសំខាន់ណាស់។ វាគឺជាឧបករណ៍វិភាគដ៏ទូលំទូលាយដែលត្រូវបានប្រើប្រាស់**ដើម្បីវាយតម្លៃហេតុប៉ះពាល់សំខាន់ៗនៃគម្រោង** ឬសំណើអភិវឌ្ឍន៍ទៅលើបរិស្ថាន។ ការវាយតម្លៃហេតុប៉ះពាល់បរិស្ថានធ្វើឱ្យប្រាកដថា អ្នកធ្វើសេចក្តីសម្រេចចិត្តលើគម្រោងគិតអំពីផលប៉ះពាល់ដែលអាចកើតមានលើបរិស្ថាននាពេលដំបូងបំផុតដែលអាចធ្វើទៅបាន ហើយមានគោលបំណងជៀសវាង កាត់បន្ថយ ឬទូទាត់ផលប៉ះពាល់ទាំងនោះ។ វាធានាថាសំណើត្រូវបានយល់យ៉ាងត្រឹមត្រូវមុនពេលជម្រើសត្រូវបានធ្វើឡើង។

យោងតាមច្បាប់ស្តីពីការការពារបរិស្ថាន និងការគ្រប់គ្រងធនធានធម្មជាតិ របាយការណ៍វាយតម្លៃហេតុប៉ះពាល់ **បរិស្ថានភាគច្រើនគឺជាកាតព្វកិច្ចសម្រាប់គម្រោងអភិវឌ្ឍធំៗ** (រដ្ឋាភិបាលកម្ពុជា ឆ្នាំ១៩៩៦)។ អនុក្រឹត្យលេខ៧២ ស្តីពីដំណើរការវាយតម្លៃហេតុប៉ះពាល់បរិស្ថានទាមទារ**ការពិគ្រោះយោបល់ជាសាធារណៈ និងការចូលរួមនៅក្នុងដំណើរការវាយតម្លៃហេតុប៉ះពាល់បរិស្ថាន**។

ជាមួយនឹងគោលបំណងដើម្បីដោះស្រាយតម្រូវការ និងកង្វល់របស់សហគមន៍ដែលរងផលប៉ះពាល់ដោយគម្រោង នាយកដ្ឋានវាយតម្លៃហេតុប៉ះពាល់បរិស្ថាន នៃក្រសួងបរិស្ថាន ទទួលខុសត្រូវក្នុងការធ្វើឱ្យរបាយការណ៍អាចចូលប្រើប្រាស់បាន និងប្រមូលមតិយោបល់និងធាតុចូលពីភាគីពាក់ព័ន្ធ ជាពិសេសអង្គការសង្គមស៊ីវិលដែលធ្វើការយ៉ាងជិតស្និទ្ធជាមួយសហគមន៍មូលដ្ឋាន។ ដូចគ្នានេះដែរ បទប្បញ្ញត្តិកំណត់ថាធាតុចូលដែលបានរាយការណ៍ពីសហគមន៍ដែលរងផលប៉ះពាល់ត្រូវតែត្រូវបានឆ្លុះបញ្ចាំងនៅក្នុងរបាយការណ៍។

ទោះជាយ៉ាងណាក៏ដោយ ការទទួលបានរបាយការណ៍ ទិន្នន័យ និងព័ត៌មានការវាយតម្លៃហេតុប៉ះពាល់បរិស្ថានយ៉ាងបើកទូលាយរបស់ប្រជាពលរដ្ឋត្រូវបានគេសន្មត់ថា វានៅតែមិនមែនជាករណីនៅក្នុងប្រទេសកម្ពុជាឡើយ។

[9] https://www.khmertimeskh.com/50872213/cambodia-to-launch-historic-industrial-gold-manufacturing/

ខណៈពេលដែលរបាយការណ៍វាយតម្លៃហេតុប៉ះពាល់បរិស្ថានមួយចំនួន ត្រូវបានបើកទូលាយជាសាធារណៈសម្រាប់មតិយោបល់ វាមិនទាន់ក្លាយជាបទដ្ឋាននៅឡើយ។

ការវាយការណ៍ និងការត្រួតពិនិត្យការវាយតម្លៃហេតុប៉ះពាល់បរិស្ថាន នៅតែ**ដំណើរការមានភាពមិនច្បាស់លាស់ខ្លាំងហើយអំពើពុករលួយ**តែងតែរាំងដល់ការបោះពុម្ពផ្សាយរបាយការណ៍។ ក្រៅពីមតិសាធារណៈជនលើរបាយការណ៍វាយតម្លៃហេតុប៉ះពាល់បរិស្ថាន វានៅតែជាបញ្ហាប្រឈមដ៏ធំសម្រាប់ប្រជាពលរដ្ឋជាច្រើនក្នុងការ**យល់ដឹងអំពីទិដ្ឋភាពបច្ចេកទេសនៃការរស់រវៃងសង្គម និងបរិស្ថាននៅក្នុងរបាយការណ៍នេះ**។ ដោយមិនមានលទ្ធភាពទទួលបានរបាយការណ៍ទាំងនេះ សាធារណជនមិនអាចចូលរួមក្នុងផ្នែកការចូលរួមជាសាធារណៈ ស្វែងរកការដោះស្រាយតាមផ្លូវច្បាប់ និងទាមទារនូវអ្វីដែលពួកគេសមនឹងទទួលបានពីផលប៉ះពាល់របស់គម្រោងនោះទេ។

របាយការណ៍ដែលផលិតបានយ៉ាងពិតប្រាកដ ជាធម្មតាមាននៅក្នុងទំរង់ជាសៀវភៅប៉ុណ្ណោះ ហើយមិនត្រូវបានបោះពុម្ពផ្សាយតាមអ៊ីនធឺណែតទេ។ អាស្រ័យហេតុនេះ វាពិតជាពិបាកសម្រាប់សហគមន៍ដែលរងផលប៉ះពាល់ដោយការសឹករិចរិលបរិស្ថានដែលបណ្តាលមកពីគម្រោងធំៗក្នុងការស្វែងរកព័ត៌មាន និងប្រើប្រាស់វាដើម្បីបញ្ចេញមតិយោបល់របស់ពួកគេ។

ក្នុងបរិបទបែបនេះ វាត្រូវបានគេទទួលស្គាល់ថា **បច្ចេកវិទ្យាព័ត៌មាននិងទំនាក់ទំនង និងគំនិតផ្តួចផ្តើមទិន្នន័យបើកទូលាយអាចធ្វើឱ្យការវាយតម្លៃ ផែនការគ្រប់គ្រងបរិស្ថាន និងរបាយការណ៍ត្រួតពិនិត្យបរិស្ថានអាចត្រូវបានទាញយកមកប្រើប្រាស់បានយ៉ាងងាយស្រួល**។ នេះមានន័យថា ក្រុមប្រជាពលរដ្ឋជាពិសេសអ្នកដែលតំណាងឱ្យសហគមន៍ដែលរងផលប៉ះពាល់ដោយផ្ទាល់អាចតាមដានវឌ្ឍនភាព និងការអនុវត្តវិធានការដែលបានសន្យាបានយ៉ាងងាយស្រួល ដូចជាផែនការកាត់បន្ថយហេតុប៉ះពាល់បរិស្ថាន ការបង់ប្រាក់ទៅក្នុងមូលនិធិដែលបានកំណត់ និងការសន្យាផ្តល់ការងារ។ **ការទទួលបានព័ត៌មានទាន់ពេលវេលា**ក៏អាចជួយសាធារណជនចូលរួមក្នុងដំណើរការដំបូង ដែលជាដំណាក់កាលសំខាន់ដែលវិសាលភាពនិងតម្រូវការនៃការវាយតម្លៃត្រូវបានកំណត់ ហើយការរចនាគម្រោងមិនទាន់ត្រូវបានបញ្ចប់នៅឡើយ។ ការបើកទូលាយការប្រើប្រាស់ក៏ជួយកែលម្អគុណភាព និងភាពសុចរិតនៃការវាយតម្លៃផ្នែកវិទ្យាសាស្ត្រ ដែលធ្វើឱ្យវាកាន់តែងាយស្រួលសម្រាប់សហគមន៍ទាក់ទងនឹងបញ្ហាបច្ចេកទេសដែលមាននៅក្នុងការវិភាគ។

លើសពីនេះទៅទៀត តាមរយៈការបំពេញបន្ថែមនូវព័ត៌មានដែលមាននៅក្នុងរបាយការណ៍វាយតម្លៃហេតុប៉ះពាល់បរិស្ថានជាមួយនឹងទិន្នន័យផ្សេងទៀតដូចជាសូចនាករបរិស្ថាននិងការអនុម័តគម្រោង គំនិតផ្តួចផ្តើមបច្ចេកវិទ្យាព័ត៌មាននិងទំនាក់ទំនង និងទិន្នន័យបើកចំទូលាយ **អាចបង្កើតជាមជ្ឈមណ្ឌលព័ត៌មានដ៏រឹងមាំជាធនធានសម្រាប់ការពិភាក្សាដែលមានព័ត៌មានអំពីគម្រោង និងផែនការអភិវឌ្ឍ** ដែលជំរុញឱ្យមានការត្រួតពិនិត្យយ៉ាងទូលំទូលាយ និងបើកយន្តការចូលរួមផ្សេងទៀតជាមួយអង្គការសង្គមស៊ីវិល និងកិច្ចប្រជុំអន្តរក្រសួងគាំទ្រផលប្រយោជន៍សាធារណៈ។

ចំណុចសំខាន់ៗនៃសិក្ខាសាលា

ទិន្នន័យបើកទូលាយ ការត្រួតពិនិត្យការវាយតម្លៃហេតុប៉ះពាល់បរិស្ថាន និងការចូលរួមចំណែករបស់ប្រព័ន្ធផ្សព្វផ្សាយ

សុន្ទរកថាបើកអំពីការអភិវឌ្ឍប្រកបដោយនិរន្តរភាព និងទិន្នន័យបើកទូលាយ

សិក្ខាសាលានេះបានចាប់ផ្តើមដោយសង្កត់ធ្ងន់ទៅលើការពិតដែលថា ការអភិវឌ្ឍប្រកបដោយចីរភាពរបស់**ប្រទេសមួយទាមទារឱ្យមានការចូលរួមពីភាគីពាក់ព័ន្ធទាំងអស់ក្នុងដំណើរការធ្វើសេចក្តីសម្រេច** រួមបញ្ចូលទាំងរាជរដ្ឋាភិបាល វិស័យឯកជន ដៃគូអភិវឌ្ឍន៍ និងប្រជាពលរដ្ឋ។ ដូច្នេះទិន្នន័យស្តីពីការវាយតម្លៃហេតុប៉ះពាល់ បរិស្ថានសម្រាប់គម្រោងអភិវឌ្ឍន៍គួរតែមានសម្រាប់សាធារណជន ប៉ុន្តែការពិតគឺថារបាយការណ៍វាយតម្លៃហេតុប៉ះពាល់បរិស្ថាន ពិបាកស្វែងរកក្នុងប៉ុន្មានឆ្នាំកន្លងមក ហើយប្រជាពលរដ្ឋដែលអាចនឹងទទួលផលប្រយោជន៍មិនសូវស្គាល់គម្រោងអភិវឌ្ឍន៍នោះឡើយ។

ហើយនេះគឺជាកន្លែងដែលបច្ចេកវិទ្យាព័ត៌មាននិងទំនាក់ទំនងក្លាយជាធនធានឌីជីថល និងធានាថាប្រជាពលរដ្ឋមានព័ត៌មានជាក់ស្តែងគ្រប់គ្រាន់ទាក់ទងនឹងការអភិវឌ្ឍ និងដំណោះស្រាយដែលមាន។ ទោះជាយ៉ាងណាក៏ដោយ តម្លាភាពនៅតែជាបញ្ហាប្រឈមមួយ ដោយសារឧបករណ៍នៅមានកម្រិតក្នុងការធ្វើឱ្យព័ត៌មានទាំងនេះអាចប្រើប្រាស់បាននៅលើប្រព័ន្ធអ៊ីនធឺណែត និងសហគមន៍មានចំណេះដឹងតិចតួចក្នុងការទទួលបានព័ត៌មាន។

នេះហើយជាមូលហេតុដែលគំនិតផ្តួចផ្តើមដូចជាគំនិតផ្តួចផ្តើមដោយអូឌីស៊ី ដែលមានបំណងផ្តល់ទិន្នន័យបើក ទូលាយដែលមានភាពពាក់ព័ន្ធ លើកកម្ពស់តម្លាភាព និងផ្តល់នូវឧបករណ៍និងចំណេះដឹងសម្រាប់ដៃគូនីមួយៗដើម្បីបង្កើតវិធីសាស្ត្រកាន់តែប្រសើរឡើងសម្រាប់ការចូលរួមជាសាធារណៈ។

ទិន្នន័យឧស្សាហកម្មនិស្សារណកម្ម និងការវាយតម្លៃហេតុប៉ះពាល់បរិស្ថានៈ តើអាចប្រើប្រាស់ទិន្នន័យដែលមានភាពជឿជាក់យ៉ាងដូចម្តេច ?

ចំណុចនេះត្រូវបានសំដៅដល់សំណុំទិន្នន័យឧស្សាហកម្មនិស្សារណកម្ម និងការវាយតម្លៃហេតុប៉ះពាល់បរិស្ថាន ហើយបានចាប់ផ្តើមដោយការពន្យល់ពីរបៀបចូលប្រើ និងចែករំលែកទិន្នន័យនៅលើទំព័រព័ត៌មានទិន្នន័យការវាយតម្លៃហេតុប៉ះពាល់បរិស្ថាន និងសម្បទានរ៉ែនៅលើគេហទំព័រអូឌីស៊ី។

បច្ចុប្បន្ននេះ មានសេចក្តីព្រាងរបាយការណ៍វាយតម្លៃហេតុប៉ះពាល់បរិស្ថានចំនួន២៩ នៅលើគេហទំព័រអូឌីស៊ី ដែលត្រូវបានចែករំលែកដោយក្រសួងបរិស្ថានជាមួយអង្គការសង្គមស៊ីវិលនៅមុនកិច្ចប្រជុំអន្តរក្រសួង។

សម្បទានរុករករ៉ែសរុបនៅលើគេហទំព័ររបស់អូឌីស៊ីមានចំនួន២៩៧ ដែលក្នុងនោះរួមមានៈ

- **ទិន្នន័យរដ្ឋាភិបាលពេញលេញចំនួន៥៤ៈ** ព័ត៌មានដែលទទួលបានពីប្រភពរដ្ឋាភិបាល ដោយមានឯកសារផ្លូវច្បាប់ជាផ្លូវការ ដែលស្ថិតនៅក្នុងលក្ខណៈអត្តសញ្ញាណចំនួន០៤គឺៈ ក.ឈ្មោះក្រុមហ៊ុន ខ. ទីតាំង គ.ចំនុចកូអរដោនេនៃប្រព័ន្ធកំណត់ទីតាំងសកល និង/ឬ ផែនទីអាណាឡូក និង ឃ. គោលបំណង។
- **ទិន្នន័យរដ្ឋាភិបាលមិនពេញលេញចំនួន៧៤ៈ** ព័ត៌មានដែលទទួលបានពីប្រភពរដ្ឋាភិបាលដោយ មានឯកសារផ្លូវច្បាប់ ប៉ុន្តែបាត់ផ្នែកមួយ ឬច្រើន។
- **ទិន្នន័យបន្ទាប់បន្សំចំនួន១១៤ៈ** ព័ត៌មានដែលទទួលបានពីសម្បទានិក (ក្រុមហ៊ុន/អង្គភាព) ឬពីប្រភពរដ្ឋាភិបាល ដោយមិនមានឯកសារផ្លូវច្បាប់។

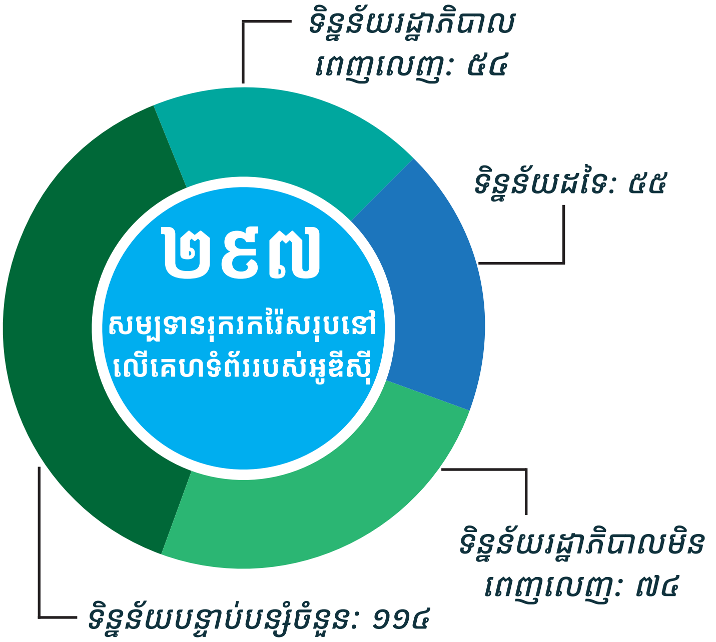

- **ទិន្នន័យដទៃទៀតចំនួន៥៥ៈ** ព័ត៌មានដែលទទួលបានពីប្រភពណាមួយផ្សេងទៀត ដែលស្ថិតនៅក្នុងដែនសាធារណៈ (រួមទាំងឯកសារពីរូបថតជាដើម)។

ទាក់ទងនឹងព័ត៌មានទាំងអស់នេះ អ្នកចូលរួមបានបង្ហាញពីចំណាប់អារម្មណ៍ក្នុងការធ្វើបច្ចុប្បន្នភាពទិន្នន័យនៅលើគេហទំព័ររបស់អូឌីស៊ីព្រោះពេលខ្លះពួកគេបានកត់សម្គាល់ឃើញថា វាមិនត្រឹមត្រូវទាំងស្រុងនោះឡើយ។ ដូចដែលបានពិភាក្សាពីមុន លទ្ធផលនេះបានមកពីការពិតដែលថារបាយការណ៍វាយតម្លៃហេតុប៉ះពាល់បរិស្ថានមួយចំនួនពិបាកទាញយក ព្រោះវាមានភាពមិនច្បាស់លាស់និងមិនបើកទូលាយសម្រាប់សាធារណជន ប៉ុន្តែអូឌីស៊ីនៅតែបន្តប្រមូល និងធ្វើបច្ចុប្បន្នភាពទិន្នន័យជានិច្ច។

កិច្ចពិភាក្សា

តួនាទីរបស់សារព័ត៌មាន និងការវាយតម្លៃហេតុប៉ះពាល់បរិស្ថាន លើការបើកទូលាយទិន្នន័យឧស្សាហកម្មនិស្សារណកម្ម និងបរិស្ថាន

វាគ្មិនបានលាតត្រដាងពីភាពមិនច្បាស់លាស់ដែលបណ្តាលមកពីលទ្ធភាពប្រើប្រាស់មានកម្រិត ចំពោះព័ត៌មានទាក់ទងនឹងការជីកយករ៉ែ និងការវាយតម្លៃហេតុប៉ះពាល់បរិស្ថាន ហើយបាននិយាយអំពី**តួនាទី ឧបករណ៍ និងយុទ្ធសាស្ត្ររបស់សារព័ត៌មាន**ដើម្បីនាំយកទិន្នន័យនេះទៅជិតសហគមន៍មូលដ្ឋាន ជាពិសេសជនជាតិដើមភាគតិច។

អ្នកសារព័ត៌មានមានទំនួលខុសត្រូវក្នុងការ**ផ្តល់ព័ត៌មានត្រឹមត្រូវដល់ប្រជាពលរដ្ឋទាំងអស់** ដែលពីមុនបានបកស្រាយពីទិន្នន័យដើមដែលប្រមូលបានពីប្រភពផ្សេងៗដូចជាអូឌីស៊ីជាដើម និងផ្សព្វផ្សាយចំពោះបញ្ហារសើប។

ទោះយ៉ាងណាក៏ដោយមានបញ្ហាប្រឈមមួយចំនួនដែលត្រូវយកមកពិចារណាៈ

- សហគមន៍មូលដ្ឋានជាធម្មតាមាន**អ៊ីនធឺណែត**មិនល្អដែលមានន័យថា ពួកគេខ្វះព័ត៌មានទាក់ទងនឹងការជីករុករករ៉ែ និងការវាយតម្លៃហេតុប៉ះពាល់បរិស្ថាន ដោយឆ្លុះបញ្ចាំងពីភាពមិនច្បាស់លាស់ ដែលសកម្មភាពទាំងនេះអាចប៉ះពាល់ដល់ដីធ្លីនិងបរិស្ថានរបស់ពួកគេ។ ជាការពិតណាស់ ប្រជាពលរដ្ឋជាច្រើនមិនបានស្គាល់សិទ្ធិរបស់ពួកគេក្នុង

ការទទួលបានព័ត៌មានសាធារណៈឡើយ។

- ទោះបីជាច្បាប់មួយចំនួនដូចជាច្បាប់ស្តីពីកិច្ចការពារបរិស្ថាន និងការគ្រប់គ្រងធនធានធម្មជាតិ ស្នើឱ្យរាជរដ្ឋាភិបាលផ្សព្វផ្សាយព័ត៌មានដល់សាធារណជនក៏ដោយ រហូតមកដល់សព្វថ្ងៃនេះ**មិនទាន់មានច្បាប់ជាក់លាក់ណាមួយបញ្ជាក់ពីកាតព្វកិច្ចនោះទេ។**

- **អ្នកកាសែតជាច្រើនមិនបង្ហាញការចាប់អារម្មណ៍ចំពោះឧស្សាហកម្មនិស្សារណកម្មទេ។** ដូច្នេះពួកគេមិនធ្វើការផ្សព្វផ្សាយទិន្នន័យសំខាន់ៗទាក់ទងនឹងប្រធានបទនោះឡើយ។ ជាងនេះទៅទៀត អ្នកសារព័ត៌មានជាន់ខ្ពស់ជាច្រើនធ្វើការឱ្យវិស័យឯកជន ហើយមិនមានសេរីភាពក្នុងការសរសេរអត្ថបទអំពីទិន្នន័យបើកទូលាយនិងកំណែទម្រង់សង្គម។

ដោយពិចារណាលើចំណុចទាំងនេះ មានយុទ្ធសាស្ត្រមួយចំនួនដែលអាចបំបែកឧបសគ្គមួយចំនួនដូចជា៖

- **ការអនុវត្តសេចក្តីព្រាងច្បាប់ស្តីពីសិទ្ធិទទួលបានព័ត៌មាន** ដែលអាចឱ្យប្រជាពលរដ្ឋកម្ពុជាទទួលបានព័ត៌មានកាន់តែមានប្រសិទ្ធភាពពីស្ថាប័នសាធារណៈទាក់ទងនឹងការប្រើប្រាស់មូលនិធិសាធារណៈ ការសម្រេចចិត្តដែលប៉ះពាល់ដល់សហគមន៍របស់ពួកគេ និងបញ្ហាផ្សេងទៀតដែលប៉ះពាល់ដល់ជីវិត និងសុខុមាលភាពរបស់ពួកគេ។

- **បង្កើតការសន្ទនា/ព្រឹត្តិការណ៍បន្ថែមទៀត ដើម្បីលើកកម្ពស់ការយល់ដឹង និងការរួមចំណែករបស់ប្រព័ន្ធផ្សព្វផ្សាយបន្ថែមទៀ**ត ក្នុងការតាមដាន និងរាយការណ៍អំពីឧស្សាហកម្មនិស្សារណកម្ម និងផ្តល់ការបណ្តុះបណ្តាលបន្ថែមលើអ្នកសារព័ត៌មាន ដើម្បីធានាបាននូវការបកស្រាយទិន្នន័យត្រឹមត្រូវសម្រាប់ព័ត៌មាន។

- **បណ្តុះបណ្តាលអ្នកសារព័ត៌មានពលរដ្ឋ៖** អ្នកដែលប្រើប្រាស់ប្រព័ន្ធផ្សព្វផ្សាយសង្គមដូចជា Facebook ឬ YouTube ដើម្បីបង្ហោះព័ត៌មានពាក់ព័ន្ធសម្រាប់សហគមន៍របស់ពួកគេដោយគ្មានសម្ពាធពីខាងក្រៅ។

អ្នកចូលរួមម្នាក់ក្នុងចំណោមអ្នកចូលរួមទាំងអស់បានចែករំលែក**បទពិសោធន៍របស់ពួកគេ និងបានឆ្លុះបញ្ចាំងលើទិដ្ឋភាពទូទៅនៃការជីកយករ៉ែ និងការបើកបង្ហាញរបាយការណ៍វាយតម្លៃហេតុប៉ះពាល់បរិស្ថាន**។ អង្គការ Oxfam បានធ្វើការនៅក្នុងវិស័យរុករករ៉ែមិនតិចជាង១៥ឆ្នាំ ក្នុងគោលបំណងលើកកម្ពស់អភិបាលកិច្ចល្អនៅក្នុងឧស្សាហកម្មនេះ ដោយ**ត្រួតពិនិត្យគម្រោងចាប់ពីដំណាក់កាលដំបូង**នៃការវិនិយោគ រហូតដល់ដំណាក់កាលបញ្ចប់គម្រោង។

ជំហានដំបូងនៅពេលដែលក្រុមហ៊ុនមកដល់គឺ**ការចុះឈ្មោះនៅក្រុមប្រឹក្សាអភិវឌ្ឍន៍កម្ពុជា** សម្រាប់ការរុករករ៉ែឬការចុះឈ្មោះនិងកំណត់ស្តង់ដាររបស់ពួកគេ។

បន្ទាប់មក **សហគមន៍មូលដ្ឋានទទួលបានព័ត៌មានបឋមអំពីការវិនិយោគ** ព្រោះពួកគេជាម្ចាស់ដី។ ការបង្ហាញនេះធ្វើឡើងតាមរយៈប្រព័ន្ធផ្សព្វផ្សាយសង្គម និងអ្នកសារព័ត៌មាន ហើយដើម្បីធានាថាប្រជាពលរដ្ឋទទួលបានទិន្នន័យទាំងអស់ អង្គការ Oxfam គាំទ្រអង្គការអភិវឌ្ឍន៍និងភាពជាដៃគូក្នុងសកម្មភាព (**DPA-EISEI**) (បណ្តាញទំនាក់ទំនងថ្នាក់ជាតិ និងបណ្តាញចែករំលែកចំណេះដឹង) ដែលធ្វើការដោយផ្ទាល់ជាមួយនាយកដ្ឋានវាយតម្លៃហេតុប៉ះពាល់បរិស្ថាន។ ជាទូទៅ អង្គការសង្គមស៊ីវិលត្រូវផ្តល់មតិកែលម្អលើរបាយការណ៍វាយតម្លៃហេតុប៉ះពាល់បរិស្ថានមុនពេលរបាយការណ៍ត្រូវបានអនុម័ត។

បន្ទាប់មក DPA-EISEI ទទួលបាន**ច្បាប់ចម្លងនៃរបាយការណ៍វាយតម្លៃហេតុប៉ះពាល់បរិស្ថាន ដើម្បីពិនិត្យ និងផ្តល់ធាតុចូល**ដល់ក្រសួងបរិស្ថាន ដែលរួមទាំងចំណុចសំខាន់ៗនៅក្នុងរបាយការណ៍។ ទោះជាយ៉ាងណាក៏ដោយ ផ្នែកខ្លះនៃរបាយការណ៍ទាក់ទងនឹងការជីករុករករ៉ែអាចជាផ្នែកបច្ចេកទេស ដែលជាបញ្ហាសម្រាប់ Oxfam និងប្រជាពលរដ្ឋ។ ដូចគ្នានេះផងដែរ ក្រុមហ៊ុនដែលចែករំលែករបាយការណ៍វាយតម្លៃហេតុប៉ះពាល់បរិស្ថានរបស់ពួកគេ ពេលខ្លះគ្រាន់តែបង្ហោះជាភាសាអង់គ្លេសប៉ុណ្ណោះ ដែលប្រហែលជាធ្វើឱ្យសហគមន៍មូលដ្ឋានមិនអាចយល់បាន។

អាស្រ័យលើស្តង់ដាររបស់ពួកគេ ក្រុមហ៊ុនក៏អាចចែករំលែកព័ត៌មានហិរញ្ញវត្ថុ និងព័ត៌មានផ្សេងទៀតដូចជាក្រុមហ៊ុន Renaissance ជាដើម ហើយនេះជាមូលហេតុដែល Oxfam បើកវគ្គបណ្តុះបណ្តាលសម្រាប់អ្នកសារព័ត៌មានអំពីរបៀបអាន និងវិភាគទិន្នន័យដើម្បីនាំយកវាទៅប្រជាពលរដ្ឋ។

ដោយពិចារណាលើផលប៉ះពាល់វិជ្ជមាន និងអវិជ្ជមាននៃឧស្សាហកម្មនិស្សារណកម្ម វាច្បាស់ណាស់ថាការពង្រឹងកិច្ចសហការរវាងភាគីពាក់ព័ន្ធគឺជាគន្លឹះក្នុងការបន្តការពារបរិស្ថាន និងកាត់បន្ថយសក្តានុពលខាងក្រៅដែល បណ្តាលមកពីគម្រោងឧស្សាហកម្មនិស្សារណកម្ម និងគម្រោងអភិវឌ្ឍន៍។

ជំហានបន្ទាប់

ដោយប្តេជ្ញារក្សានិរន្តរភាពកិច្ចខិតខំប្រឹងប្រែងឆ្ពោះទៅរកការកែលម្អការវាយតម្លៃហេតុប៉ះពាល់បរិស្ថាន សិក្ខាសាលាមួយទៀតដើម្បីតាមដាននឹងប្រព្រឹត្តទៅនៅថ្ងៃទី២៨ ខែកក្កដា ខាងមុខនេះ ដែលនឹងផ្តោតលើសារៈសំខាន់និងយន្តការនៃសហគមន៍មូលដ្ឋានក្នុងការចូលរួមក្នុងដំណើរការវាយតម្លៃហេតុប៉ះពាល់បរិស្ថាន។ សិក្ខាសាលានេះនឹងរៀបចំឡើងដោយអង្គការទិន្នន័យអំពីការអភិវឌ្ឍ ដោយមានការគាំទ្រពីមូលនិធិហេនរេចបូល។ អ្នកចូលរួមសរុបប្រមាណ ២៥នាក់ត្រូវបានគេរំពឹងថានឹងចូលរួមក្នុងព្រឹត្តិការណ៍នេះ រួមមានតំណាងមកពីរដ្ឋាភិបាលខេត្ត ដៃគូមូលដ្ឋាន អង្គការសង្គមស៊ីវិលសំខាន់ៗ អ្នកសារព័ត៌មាននិងអង្គការក្រៅរដ្ឋាភិបាល សហគមន៍មូលដ្ឋាន ជនជាតិដើមភាគតិច និងអ្នកពាក់ព័ន្ធក្នុងការគ្រប់គ្រងដីធ្លី និងការវាយតម្លៃផលប៉ះពាល់បរិស្ថាន។

សិក្ខាសាលាស្តីអំពី “ការវាយតម្លៃហេតុប៉ះពាល់បរិស្ថានក្រោមប្រធានបទ សារៈសំខាន់និងឱកាសក្នុងការចូលរួមរបស់សហគមន៍មូលដ្ឋាន” មានគោលបំណងសំខាន់ៗដូចជា៖

១. លើកកម្ពស់ការយល់ដឹងអំពីសារៈសំខាន់ និងការបើកទូលាយរបាយការណ៍វាយតម្លៃហេតុប៉ះពាល់បរិស្ថាន។

២. ប្រមូលមតិកែលម្អនៅលើទំព័រព័ត៌មានទិន្នន័យវាយតម្លៃហេតុប៉ះពាល់បរិស្ថាន និងវិធីសាស្រ្តដើម្បីកែលម្អ នៃគេហទំព័រអង្គការទិន្នន័យអំពីការអភិវឌ្ឍ។

៣. ពិភាក្សាអំពីឱកាសក្នុងការចូលរួមដំណើរការរៀបចំរបាយការណ៍វាយតម្លៃហេតុប៉ះពាល់បរិស្ថាន និងការត្រួតពិនិត្យតាមដាន។

អំពីអ្នករៀបចំ

អង្គការទិន្នន័យអំពីការអភិវឌ្ឍ (អូឌីស៊ី)

អង្គការទិន្នន័យអំពីការអភិវឌ្ឍ (អូឌីស៊ី) គឺជាវេទិកាទិន្នន័យបើកទូលាយឈានមុខគេនៅកម្ពុជា ដែលផ្តល់ទិន្នន័យត្រឹមត្រូវ និងថ្មីបំផុត ហើយព័ត៌មានទាក់ទងនឹងបញ្ហាសេដ្ឋកិច្ចសង្គម និងបរិស្ថានត្រូវបានប្រមូលផ្តុំដែលមានជាសាធារណៈនៅលើបណ្តាញអ៊ីនធឺណែត។ អូឌីស៊ីលើកកម្ពស់ការប្រើប្រាស់ទិន្នន័យត្រឹមត្រូវ សម្រាប់ដំណើរការសម្រេចចិត្តផ្អែកលើភស្តុតាង និងតម្លាភាពឆ្ពោះទៅរកការអភិវឌ្ឍប្រកបដោយចីរភាព។ អូឌីស៊ីផ្តល់នូវព័ត៌មាន និងទិន្នន័យពាក់ព័ន្ធជាច្រើនរួមមាន ឧស្សាហកម្មនិស្សារណកម្ម ដីធ្លី បរិស្ថាន និងធនធានធម្មជាតិ ដីសម្បទានដីសមូហភាព ព្រមទាំទិន្នន័យនិងព័ត៌មានផ្សេងទៀត។ ក្រៅពីនេះ អូឌីស៊ី បង្កើតផែនទីអន្តរកម្មដែលកំណត់តំបន់ជនជាតិដើមភាគតិច ដីសមូហភាពសហគមន៍ជនជាតិដើមភាគតិចដែលបានចុះបញ្ជី ស្វ័យអត្តសញ្ញាណនៃសហគមន៍ជនជាតិដើមភាគតិច សម្បទានរ៉ែ និង ប្លុកប្រេង និងឧស្ម័ន។

អង្គការជនជាតិដើមភាគតិចកម្ពុជា (CIPO)

អង្គការជនជាតិដើមភាគតិចកម្ពុជា កើតចេញពីគោលបំណងចង់ផ្លាស់ប្តូរជោគវាសនារបស់សង្គមជនជាតិដើមភាគតិចកម្ពុជា ដើម្បីទទួលបន្ទុកលើវប្បធម៌ ទំនៀមទំលាប់ ប្រពៃណី សិទ្ធិដីធ្លី និងធនធានធម្មជាតិ នៅក្នុងសហគមន៍របស់ពួកគេ ក៏ដូចជានៅក្នុងប្រទេសកម្ពុជា។ អង្គការជនជាតិដើមភាគតិចកម្ពុជា មានជំនឿយ៉ាងមុតមាំថា ជនជាតិដើមភាគតិចដែលមានការយល់ដឹងស៊ីជម្រៅអំពីបរិបទមូលដ្ឋាន អាចធ្វើការប្រកបដោយប្រសិទ្ធភាព(ជាមួយដៃគូពាក់ព័ន្ធ/អ្នកពាក់ព័ន្ធ) ដើម្បីធ្វើការផ្លាស់ប្តូរពិតប្រាកដ និងប្រកបដោយនិរន្តរភាពដល់សង្គមជាតិដើមភាគតិច។ អង្គការជនជាតិដើមភាគតិចកម្ពុជាដំណើរការ គម្រោងទិន្នន័យ និងការអភិវឌ្ឍជនជាតិដើមភាគតិច ដែលជាគំនិតផ្តួចផ្តើមមួយ ដើម្បីបង្កើតមជ្ឈមណ្ឌលទិន្នន័យ ក្នុងគោលបំណងផលិតទិន្នន័យប្រជាសាស្ត្រដ៏ទូលំទូលាយសម្រាប់ជនជាតិដើមភាគតិចដែលរស់នៅក្នុងប្រទេសកម្ពុជា។

សមាគមនារីជនជាតិដើមភាគតិចកម្ពុជា (CIWA)

សមាគមនារីជនជាតិដើមភាគតិចកម្ពុជា ធ្វើការដើម្បីលើកកម្ពស់សិទ្ធិរបស់ស្រ្តីជនជាតិដើមភាគតិចនៅកម្ពុជា។

សម្ព័ន្ធជនជាតិដើមភាគតិចកម្ពុជា (CIPA)

សម្ព័ន្ធជនជាតិដើមភាគតិចកម្ពុជា គឺជាសម្ព័ន្ធភាពនៃសហគមន៍ជនជាតិដើមភាគតិច និងអង្គការ សមាគមន៍ និងបណ្តាញរបស់ប្រជាជន។ CIPO ដើរតួរជាវេទិកា សម្រាប់សាមគ្គីភាព កិច្ចសហប្រតិបត្តិការ និងការសម្របសម្រួលនៃសកម្មភាពក្នុងការលើកកម្ពស់ និងអះអាងនូវសិទ្ធិសមូហភាពជនជាតិដើមភាគតិចនៅកម្ពុជា។

*របាយការណ៍នេះផលិតដោយ **អង្គការទិន្នន័យអំពីការអភិវឌ្ឍ**។*

*សិក្ខាសាលានេះត្រូវបានគាំទ្រដោយ **មូលនិធិហេនរេចបូល**។*

HEINRICH BÖLL STIFTUNG
ភ្នំពេញ
ព្រះរាជាណាចក្រកម្ពុជា

ស្កេន QR កូដខាងក្រោមដើម្បីទស្សនាកិច្ចពិភាក្សាស្ដីពី

ការបើកទូលាយទិន្នន័យឧស្សាហកម្មនិស្សារណកម្ម និងបរិស្ថាន ដើម្បីសេដ្ឋកិច្ចកាន់តែប្រសើរ

អង្គការទិន្នន័យអំពីការអភិវឌ្ឍ (អូឌីស៊ី)
(+៨៥៥) ២៣ ៩០២ ១៩៦
contact@opendevcam.net
www.opendevelopmentcambodia.net
@OpenDevCam
@OpenDevCam

CC BY SA